

KULT FILM

Devetnajsto stoletje, stoletje izumov, je izpolnilo stare sanje človeštva in oživilo slike. Rodil se je film. Prve korake je naredil v razbojniški jami, dolgo veljal za posebno atrakcijo, sejmarsko zabavo, za barbarsko umetnost prihajajočega barbarskega stoletja, ki je obrnilo hrbet tradiciji, za nenavadno umetnost navadnih ljudi. Kaj kmalu po pionirski fazi je pridobil kinematografsko dvorano, zvok, barvo in veliko platno ter se kot kakšna nevarna epidemija ali prav posebna, univerzalna religija razširil po svetu. Zaznamoval, pretresel in razburil je moderni čas ter modernega človeka in se kot absolutno najmlajši v družbi starodavnih umetnosti bliskovito zavihtel na mesto najbolj priljubljene in najvplivnejše med njimi.

Z ritualom kina in razmahom cinefilije, tega posebnega zanimanja, občudovanja in celo čaščenja filma, je v šestdesetih letih dvajsetega stoletja naposled in dokončno postal kult. A če je film 'kult' že sam po sebi, je obenem tudi eden izmed njegovih glavnih proizvajalcev. V stoletni zgodovini nam je dal kulturne režiserje (Orson Welles, Alfred Hitchcock, Jasudžiro Ozu, Andrej A. Tarkovski, Jean-Luc Godard ...), kulturne igralce (Humprey Bogart, Marlene Dietrich ...), kulturne žanre (western, film noir, film ceste ...), celo kulturne prizore, pa kulturne filmske revije in filmske kritike, teoretike (Serge Daney, Gilles Deleuze, Pascal Bonitzer). Strokovna literatura o kulturnih filmih je domala neobvladljiva - izredno obsežna zbirka kritičnih študij in monografij ponuja polno nasprotujočih si teorij, strinja pa se okrog nečesa: kulturni pomen kulturnih filmov daleč presega 'golj' film.

Na prvi pogled so kulturni filmi seveda izredno popularni; dosegajo velike 'naklade', pogosto jih omenjajo v množičnih medijih, citirajo v drugih filmih, a njihova popularnost je v resnici predvsem površinska, navidezna, njihovo poznavanje pa največkrat omejeno na zvonec naslov, morda na glasbeno temo ali kakšen slovit stavek. Pravzaprav je zelo običajno, da je široko občinstvo nad ogledom 'slavnih' filmov razočarano - popolnoma razumljivo, saj odstopajo od populističnih obrazcev, jih presegajo, prinašajo novosti v filmsko govorico, so mejniki filmske zgodovine in umetnosti.

Drugo stoletje filma se na njegovem pragu zdi precej manj obetavno. Kinematografom po svetu vlada hollywoodska produkcija (v Sloveniji sta izjemi Kinodvor z art mrežo ter Cankarjev dom, medtem ko je dvorana Slovenske kinoteke, dom 'starih dobrih' filmov, še vedno zaprta!), ki je sicer svojevrsten in spet domala kulturni filmski pojav, a presežkov je v njem malo, filmov, kakršnih zgodovina ne pozabi, pa še manj. Kar seveda ne pomeni, da kulturnih filmov ne snemajo več, le na redni spored ne pridejo, ker jih navadno ne poganjata finančni in zvezdniški ustroj, s kakršnim razpolaga tovarna sanj. Tisti najbolj črnogledi pa verjamejo, da bo v prihodnosti ogrožen celo kult kina in se bojijo za obstoj kinematografov, saj jih obiskuje vse manj gledalcev, ki rajši ostajajo pred televizorji in računalniki ter si sami krojijo svoj filmski repertoar.

Zato smo se v uredništvu revije 26! odločili, da pogled obrnemo v zlate čase filmske umetnosti, da z nanizanko o kulturnih filmih ter režiserjih odpotujemo v preteklost in se spomnimo, zakaj še vedno prisegamo na film, na kino, na kult. V okviru te rubrike bomo pisali o filmu, ki ga imamo radi. O filmu, ki nam je dal film. Že v naslednji številki ...